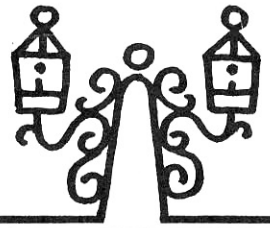

Linnansaaren holvikellari

Panu

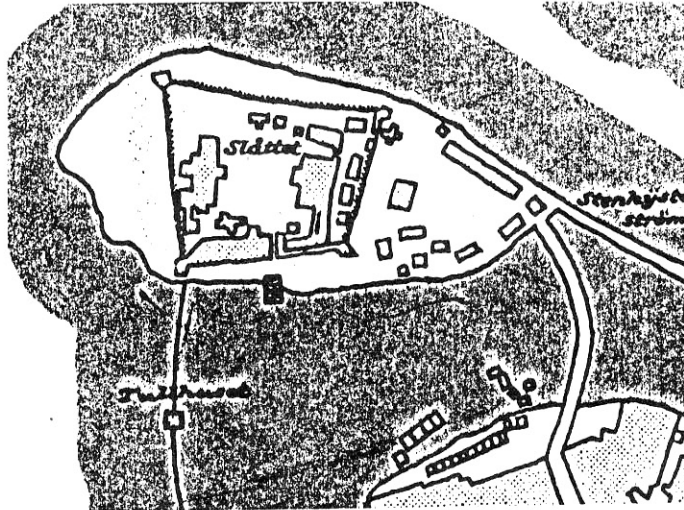
Pistäysin leppoisana kesäiltana kahville Tähtitorniin ja saman tien sen alla olevaan holvikellariin. Kuinka moni on käynyt siellä? Nyt se vihdoin on auki ja siellä on vielä muutakin nähtävää kuin itse se holvi, sellaisenaankin kyllä aivan kokemisen arvoinen elämys myös se.

Joka ilta 21:een saakka siellä on tutkisteltavana Pohjois-Pohjanmaan historiallisen museon, sen meidän Ainolamme museon, järjestämä pienoisenäyttely Oulun linnan vaiheista.

Seisoskelin holvissa yksinäni puolisen tuntia ja yritin eläytyä aikaan muinaiseen... 400 vuotta sitten... Ainakin sille paikalle ryhtyi sananmukaisesti neljästää vuotta sitten suuri päällikkö **Pietari Bagge**, kuningas **Juhanan** mies, pystyttämään varustusta suojatulle saarelle kahden kuohuvan kosken välissä.

Juhana Kustaanpoika Vaasa (Johan Gustafsson Wasa, tietenkin!) oli ryhtynyt havittelemaan Vienan Karjalaa itselleen ja tarvitsi sitä varten varustuksen ja asevaraston mahdollisimman kauas pohjoiseen. Näin syntyi ensimmäinen Uhleåborg Herran vuonna 1590.

Tämä Tähtitornin alla oleva holvi ei ole aivan niin vanha. Se on kasattu vasta 1605 ja sitä seuraavina vuosina päällikkö **Isak Bhemmin** johdolla. Herttua **Kaarle** oli nyt nujertanut veljensä ja oli itse kuningas ja nyt hän havitteli Jäämeren rantaa ja oli sitä varten käskenyt rakentaa uudelleen Oulunporin ja perustaa kaupungin saarta vas-

Oulunlinnan ikivanha pohjapiirros.

tapäättä olevalle niemelle. Niin syntyi kaupunki, jonka virallinen nimi oli Uhleå.

Yksinäisyydessä ja hiljaisuudessa kuulin äskeisenä elokuun iltana aivan selvästi historian siipien havinan... Melu- paremmin kuin muutkaan saasteet eivät päästä läpi tuhannehdeksänsadankahdeksankymmenen yhdeksän melu- paremmin kuin muitakaan saasteita.

Sopii käydä aistimassa!

Vaikuttavin on itse tilakokemus, mutta on muitakin nähtävää ja luettavaa. Linnasta ei ole yhtään kuvaa, mutta pohjapiirustus on säilynyt useissa kartoissa, joista vanhin on vuodelta 1649.

Kun Kaarle IX:n kuollessa Jäämerikin unohdettiin, jäi Oulunlinna ilman historiaa. Historiaan itse linna kyllä kirjoitettiin ja ensimmäisen kerran 1737 nuoren **Johannes Snellmanin** sulka-kynällä. Kaikki rakenteet ovat siis mielikuvituksen joskohta tiet, myös asiantuntemuksenkin tulosta.

Oleellisinta kesäiltani kokemuksissa oli, että sain vihdoin selvitetyksi itseleni oikein paikan päällä, että holvikellari, jossa olin, on vuoden 1605 linnan se kellariholvi jonka päällä on ollut linnan puinen kansliarakennus, se, jonka sitten venäläiset kaupungin miehittäjät 1715 polttamalla hävittivät, niin kuin kaiken muunkin, mihin tuli ja kirves pystyi.

Mahtavat kiviholvit jäivät. Tämä säilynyt osa oli vain osa ase-, ruuti-ym. varastoksi rakennetusta holvistosta. Kivirakennelmat ulottuivat nykyisen Tähtitornin "kivijalasta" valliin saakka. Pääosin se kivijalka löytyikin vielä museon kaivauksissa tämän vuosikymmenen alussa. Myös ne kiviseinät olivat jääneet venäläisiltä hävitettämättä 1715.

Näihin viimeksimainittuihin holveihin oli sitten sijoitettu ruutivarasto. Ja niin elettiin ja edettiin vuoteen 1793. Sen vuoden heinäkuun viimeisen iltamyöhäl-

lä sytytti salama kellarin päällä olleen puurakennuksen ja... Senhän voi jo arvata, vaikkei tietäisikään. Viittaampahan vain Oulun historiaan ja pakinaani Maailmanloppu Oulussa, jonka sijoitin äskeiseen kirjaani Panun pakinoineen...!

Ne kiviholvit hävisivät suurinpiirtein olemattomiin, niin kuin maailmanloppu tullessa tapaa käydä. Mutta tämän Ämmänväylän puoleisen holvin salli Kaikkivaltias jäädä pystyyn.

Siitä sitten kauppaporvarit lähes 40 vuotta myöhemmin tekivät taas ruutikellarin. Sitä ei onneksi salama satuttanut, niin että sen päälle piirsi arkkitehti **Wolmar Westling** merikouluvaarten observatorion, joka kai pystytettiin n. 1875. Sama Westling, joka piirsi myös Heinätorin koulun pikkutornin ja vuorasi Päiväkeskuksen (vai mikä se nyt on).

Observatorion rakennutti **Eric Ericinpoika Juliander**, ent. Jolkka, joskin kai alkuperäispiirustuksia luvan jälkeen sovitellen, niin että... On se sekin siinä kirjassa, mutta se on jo toinen juttu, sanoisi **Mr. Kipling**. Sen kellarin ympärille eli tämän nykyisen oli kyllä kerätty kiviä myös 1793-vuoden räjähtäneestä holvista, mitä nyt oli jäljellä.

Kannattaa käydä Tähtitornin sekä kahvilassa että kellarissa. Myös kaikki se vähä, mitä Linnansaaren kaivauksissa 1980 ja 1982 löytyi, on nyt nähtävissä. Puhuttelee jo sekin, ja museomme esittely on tyhjentävä.